

En kulturhistorisk gärning

Bok
Flottare med färg
Bosse Johansson
Stigfinnaren

NSD 28/9-07

En bild säger mer än tusen ord, är ett omtvistat ordspråk som dock passar bra när det gäller Bosse Johanssons nya bok, *Flottare med färg*. De över 700 bilderna och fotona sätter präge på hans 300-sidiga verk över en svunnen epok i Sveriges historia.

Här handlar det i huvudsak om Norrbotten och arbetet på "de fyra stora" – Torne, Kalix, Lule och Pite älv, alla med källor i högfjällen.

Det var lastbilen som förstörde allt.

Innan dess, ändå sedan mitten av 1500-talet hade vattendvägarna, floder, sjöar och hav, varit avgörande beståndsdelar i landets utveckling. 1648 bildade köpmän vid Dalälven den första flottningssällskapet. Men det var först i slutet av 1700-talet som "timmerflytning" blev vanlig i Norrbotten. Då handlade det främst om att tillfredsställa efterfrågan på tjära i det evigt krigande Europa.

Det verkliga uppsvinget för flottningen av timmer sker dock först i mitten av 1800-talet i samband med att England sänker tullarna. Och så höll det på fram till sent 1970-tal, för att göra en lång historia kort.

Flottare med färg andas mycken nostalgi, som lack och lov aldrig slår över i romantik. För det handlar om tungt, slitigt, farligt och mestadels

dåligt betalt arbete. Trots det fanns det förstås även stunder för skämt och "Haderian hadera" i dessa de hårdare av yrken, som ofta, när tiderna var sämre, kombinerades med skogsarbete.

Först käket, sedan timmar av hårt arbete, för att travestera Brecht. För utan kvinnors näringsrika mat hade det fysiska flottningsarbetet blivit övermäktigt den starkaste "flitioxe", som flottarna i Ängesån vid Kalixälvens sammanflöde kallades. Och Johansson ska ha cred för att han i det mansdominerade perspektivet även lyfter fram kvinnorna.

Bosse Johanssons andra bok (debut 2006 med *Dit vägarna bär*) bygger på minnen. Minnen berättade av strävsamma människor som var unga en gång för länge sen. Som Arlur Ek, 82 år, som i kapitlet om Pite Älv ger författaren en lärdomsresa kring timmerbommars betydelse i allmänhet och Bølebommens i synnerhet. För att nämna något.

Och en lärdomsresa är det för undertryckt mest hela tiden. Att bli varse sin okunskap är dock både nyttigt och smärtsamt.

Ok, jag hade hört talas om bröl (inte bara teaterföreningen på det gamla skiljestället Vassholmen i Kalix) och att man ibland använde dynamit för att spränga upp knutar i timmersamlingar. Och jag kände till timmerhaken, forken och några andra redskap som användes i flottningsarbetet. Och så Snoddas...

Nåja.

Vem visste exempelvis att Tärenö älv är en "navelsträng" som binder samman Torne älv med Kalix dito, och som "bifurkation", som det kallas, storleksmässigt bara har floden Casioquare i Brasilien före sig i hela världen?

Få skulle jag tro. Men det och mycket annat lär man sig i *Flottare med färg*, som är en kulturhistorisk gärning väl i klass med Yngve Ryds rosade böcker i samma genre.

Det enda som stör är författarens förkärlek till årtal och namn.

Ingemar Nilsson